

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveča«

Uredništvo in tisk: Ljubljana, Františkova ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nepriljubljenih pism ne sprejemamo. Izhajajo vsak četrtak. Naročnina letna 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačujejo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. šif. 11.197. Telefon 3112

Preorientirajmo svoje javno delo

Od letošnjih počitnic, ko je priredila ljubljanska sekcija JUU tečaj za izvenšolsko delo učiteljstva, se že govori v naših vrstah o preorientaciji učiteljskega javnega dela. Radi jasnosti je pač nujno potrebno spregovoriti nekaj besed in podati nekaj načelnih misli.

Učiteljstvo se je že od prvih početkov razvoja šole in razvoja učiteljskega poklica zavedalo, da mu pripada dvojna naloga, in sicer delo v šoli in delo med narodom. Že iz davnih časov, pred 50 in še več leti, najdemo poročila o marljivem delovanju posameznih učiteljev med narodom, toda učiteljevo izvenšolsko delo je zavzelo širši obseg in razmah šele v predvojni letih, prav posebno izrazito pa postaja v povojni dobi.

Ali je bilo to delo organizirano in sistematično? V poedinih primerih da, toda splošno je bilo učiteljevo delo med narodom usmerjeno vedno le po lastnih subjektivnih vidikih in zmožnostih učitelja samega. Samo bežen pogled in tudi temeljito proučevanje tega učiteljevega dela v bližnji preteklosti pokaže jasno sliko, da to delo ni bilo organizirano, marveč se je vršilo iz povsem lastne iniciative in je bilo zaradi tega odvisno le od zmožnosti učiteljstva. In morda je bilo ravno to vzrok, da so se ponesrečili nekateri poizkusi organiziranja učiteljskega dela med narodom. Ne more se sicer trditi, da je bilo to delo povsod nesistematično in za narod nekoristno, pač pa so le posamezni primeri dela, ki je povsem ustrezalo potrebam naroda.

Nikakor pa ni misliti, da je bilo to učiteljsko delo med narodom nepotrebno in brez vsakega haska in uspeha, ker ni bilo enotno organizirano. Ves razvoj prosvetnega in kulturnega dela v našem podeželju je bil v ogromni večini odvisen od učiteljeve delavnosti. V mnogem gre hvala ravno učiteljstvu, da se je naš narod v skrajno težkih razmerah kulturno tako visoko dvignil. Ako prihajamo danes s klicem po preorientiranju našega javnega dela, je to že samo po sebi dokaz, da se je to delo vršilo. Da je bilo uspešno, nam pričajo nešteta priznanja iz preteklosti in tudi apel na vsa naša sodelovanja v vseh organizacijah v sedanosti. Toda vsaka doba ima svoje posebnosti in pri naša s seboj tudi nove potrebe.

Učiteljevo delo, ki je bilo povsem prostovoljno in zaradi tega nepriznано, je sedaj z zakonom priznано. Šolski zakon iz l. 1929. predvideva narodno izobraževanje, ki je poleg šole glavna učiteljeva naloga. Šola in učiteljstvo morata širiti prosveto med narodom neposredno in posredno s sodelovanjem v raznih društvih.

Dolžnosti, ki jih nalaga zakon učiteljstvu, rodijo tudi potrebo sistematičnega in organiziranega dela med narodom. To potrebo občuti predvsem učiteljstvo po deželi in dolžnost organizacije je, da gre v tem pogledu svojem članstvu na roko. Dejstvo je, da je učiteljstvo mnogo delalo in tudi doseglo mnogo uspehov v posameznih panogah prosvetnega in kulturnega dela že preje, nego je bilo to javno delo uzakonjeno. Zakaj tedaj govoriti o reorganizaciji?

Posamezni učitelji, dobri pevci, so ustanavljali pevska društva, drugi so imeli več smisla za dramatiko, tretji za telovadbo, mnogi za knjižnice in slično. Bilo je tudi nekaj takih, ki so se posvetili kmetijstvu, sadjarstvu, umnemu vinogradništvu. Toda še danes je odstotek učiteljev, gospodarskih delavcev zelo, zelo majhen. In vendar je ravno to delo tako zelo potrebno. Učiteljevo javno delo je zahtevalo že v preteklosti mnogo idealizma in ga bo zahtevalo tudi v bodoče. Toda vprašanje je, katero delo rodi večje in vidnejše uspehe, ali ono, ki izhaja iz učiteljeve notranje potrebe, ali ono, ki izhaja iz potrebe naroda. Eno je gotovo, da so potrebe naroda dostikrat povsem drugačne od učiteljskih subjektivnih vidikov.

Vzemimo za primer našega kmeta, ki ljubi svojo zemljo in svojo domačijo, pa ga tare danes kriza z vso svojo težo. Vsa njegova pozornost je obrnjena v ono smer, od katere si obeta kakršnekoli pomoči v svoji težki borbi za obstanek. Išče izhoda, poizkuša vse in se bo tudi navezal le na onega, ki mu bo v tej težki borbi stal ob strani, ki mu bo dal pobudo za pametne ukrepe, ki mu bo pomagal. Seveda je v današnjih časih težko pomagati, težko svetovati, a poglobiti se v potrebe naroda ni tako težko.

Vsak učitelj, ki hoče doseči pri svojem delu med narodom uspehe, mora predvsem pridobiti zaupanje ljudi, ustvariti si teren, na katerem bo deloval. Kako pridobiti maso?

Oni učitelji, ki so se že v pretekli dobi in še danes udeležujejo na gospodarskem polju, bodo pritrdili, da jim ni bilo treba zbirati ljudi okoli sebe in jih na vse načine vabiti, kajti prišli so sami, ker so čutili potrebo po učiteljevem nasvetu, po njegovi pomoči, saj se je učitelj poglobil v

problem, ki jim je bil najbližji. Če se je dosegel uspeh v posameznih primerih, tedaj bi bil uspeh še mnogo sigurnejši in večji, če bi se to delo organiziralo in sistematično izvedlo.

Gospodarsko delo je torej oni trdni temelj, na katerega bo moral učitelj graditi stavbo narodnega izobraževanja in nacionalne zavesti, ako hoče doseči siguren in trajen uspeh. Toda ne zadostuje samo zavest, da je treba postaviti vse delo, s katerim hočemo doseči trajnih in vidnih uspehov, na gospodarske temelje, marveč se mora vsak učitelj zavedati, da morajo tvoriti izhodišče tega dela potrebe in interesi naroda. Le kdor upošteva dejanske potrebe naroda, bo pridobil ljudstvo za sodelovanje pri vsakem delu.

Velike so naloge, ki jih nalagata učiteljstvu narod in država. Izvesti bo moralo organizacijo državljanske vzgoje pri vseh panogah narodnih šol izvesti tudi organizacijo tečajev za državljansko vzgojo naroda. Ne smemo si prikrivati dejstva, da je nacionalna zavest med širšimi plastmi našega naroda le slabo razvita, in ravno to je dalo pobudo naši sekciji, da je priredila učiteljski tečaj za državljansko vzgojo, ki je bil v letošnjih velikih počitnicah. V prepričanju, da bo olajšalo svojem članstvu nacionalno in kulturno prosvetno delo med narodom, se je sekcija lotila te težke naloge.

Zavedati se moramo, da nam za tako delo ne zadostujejo besede. Tudi posebne retorične zmožnosti ne bodo ustvarile učiteljstvu one opore, ki mu je potrebna, ako hoče izvršiti svojo kulturno, nacionalno in socialno misijo med narodom. Vsak poedini učitelj pozna prav dobro svoje naloge in zaradi tega je nepotrebno jih tu še posebej naštevati. Potrebno je le razmišljati, kako se bo dalo vse to delo z uspehom dovršiti.

Občni zbor Učiteljskega doma v Mariboru

je bil 28. decembra 1933. v Učiteljskem domu ob navzočnosti 31 zadržnika.

Načelnik tov. Hren z zadoščenjem ugotavlja v svojem otvoritvenem govoru, da je to prvi občni zbor, ki se vrši pod lastno streho v lastnem domu, ki je bil cilj neumornega desetletnega dela in žrtvovanja učiteljskega mariborskega okrožja. Z uresničenjem tega svojega cilja je dokumentiralo učiteljstvo vsej javnosti svojo stanovsko zavednost in požrtvovalnost. Dokazalo je, da se morejo s skupnim in vztrajnim delom doseči tudi v razmeroma kratkem času lepi uspehi.

Z uresničenjem cilja pa ni prenehalo delo, ampak se je še prav izdatno pomnožilo. Zakaj dom je bil kupljen, ko se je denarna kriza blizala svojem vrhuncu. Opremljali smo ga v času, ko je vladalo največje pomanjkanje gotovine. In jeseni l. 1932. je bilo potreba v teku nekaterih kratkih mesecev poravnati račune za 100.000 Din. K vsemu temu se je pa še pridružila ovira, katero smo najmanj pričakovali. Zaradi pozne otvoritve penzionata tik ob pričetku šolskega leta ni bilo pripravljenih toliko gojencev, kolikor bi jih bilo lahko sprejeli po prostoru in kolikor bi jih bili želeli zaradi lažjega vzdrževanja. Zato je bila takrat pomoč posameznikov in nekaterih korporacij tem več vredna, ker je prišla res v najhujši sili. Kljub vsem tem in še raznim drugim neprilikam pa je upravni odbor s pomočjo vestnega in racionalnega gospodarstva upravnika doma, kateremu je stal ob strani zelo delaven kuratorji, prebrodil tudi tiste resnično težke čase. Danes pa lahko z zadovoljstvom in ponosom zremo tudi na to dobo, ki je že za nami. Penzionat je imel ob začetku tek. šol. leta toliko reflektantov, da jih je moral zaradi pomanjkanja prostora skoro prav toliko odkloniti, kakor jih je sprejel. Že po enem letu obstoja si je pridobil vsled dobre oskrbe, primerne uredbe in pravilnega nadzorstva sloves celo v lajskih krogih. Zato gre sigurno lepši bodočnosti nasproti.

Tajniško poročilo poda tov. Blažič. V preteklem letu je imel upravni odbor 4 seje; od teh 3 skupno z nadzorstvom. Zadruga je prejela 129 dopisov, odposlala pa 561. Večina dopisov je bila v zvezi z našo založbo. Vsi važnejši dopisi so se obravnavali na sejah. Ob koncu poslovnega leta je štela zadruga 82 člana s 118 deleži. Med zadržniki je 14 sreskih učiteljskih društev. Na dan obnove zbornice smo sicer že prekoračili prvo stotico zadržnikov, a tudi to število je še zdaleka prenizko za tako ustanovo. Zadruga Učiteljski dom bi morala imeti vsaj 1000 članov. Saj delež 100 Din ostane last zadržnika in se lahko vplača v obrokih.

Tov. Kožuh poda obširno in podrobno blagajniško poročilo, katero je na podlagi bilance še tolmačil tov. Vomer. Denarni promet je dosegel zlasti vsled nakupa in opreme doma 1.918.942 Din. Že iz te vsote je razvidno, kako je delo naraslo zlasti še, če se

Delo je treba postaviti na prave in solidne temelje, pridobiti zaupanje ljudstva, ustvariti si pravilen delokrog in šele tedaj smemo računati z uspehi.

Učiteljstvo si je v zadnjih letih s svojim delom v kmetijskih in gospodarskih nadaljevalnih šolah že v veliki meri ustvarilo tak delokrog. In že postajajo vidni uspehi tega dela. Toda to ne zadostuje, delokrog moramo še povečati.

Spoznanje narodnih potreb nas dovede do gospodarskega socialnega in splošno kulturnega dela med narodom. To delo bo zahtevalo od nas mnogo truda, mnogo idealizma, a nam bo obenem ustvarilo najsolidnejšo podlago za vse naše nacionalno in prosvetno delo.

Način takega dela nas nujno sili, da preorientiramo svoje dosedanje delo od dela poedincev, ki je bilo usmerjeno po subjektivnih vidikih, k skupnemu organiziranemu javnemu udejstvovanju učiteljstva. Uspehi, ki so v tem pogledu potrebni celokupnemu narodu, bodo doseženi le, če se vse učiteljstvo loti sistematičnega in programatičnega javnega dela, ki naj služi potrebam naroda in države.

Gospodarsko delo, ki naj bo temelj vsemu ostalemu učiteljevemu delu, se ne sme smatrati kot navajanje kmeta k sebičnosti in materializmu, marveč ima namen pomagati in svetovati mu v njegovi borbi za obstanek, kajti le komur se posreči premostiti vsaj deloma to borbo, sme računati z ljudskim zaupanjem. In to zaupanje je učiteljstvu potrebno, zato hoče postaviti torišče svojega javnega udejstvovanja predvsem na gospodarsko kulturno delo, ki pa mora biti v najtesnejši zvezi s potrebami naroda.

Vse nacionalno prosvetno delo učiteljstva, postavljeno na take temelje, bo rodilo povsem sigurne uspehe.

upošteva, da ima zadruga tako različne pogoje udejstvovanja kakor so penzionat in založba. Zadruga zlasti obremenjuje vknjižen dolg, ki smo ga prevzeli ob nakupu hiše in pa terjatve dveh tiskarn za tisk slik in zemljevidov. Sicer so ta bremena v veliki meri krita z zalogo blaga, ki se kljub gospodarski krizi še vedno v zadovoljivem obsegu razpečava, vendar dolg je dolg, ki ga je potreba odplačevati in obrestovati. Čisto premoženje zadruge je znašalo ob koncu poslovnega leta po odpisu 2% nepremičnin in 15% premičnin 595.536 Din.

O blagajniškem poročilu se razvije daljša debata. Tovarišica Anka Mešičkova poudarja kot predsednica kuratorija, ki se je vsak mesec sestajal k sejam, da je penzionat zaključil prvo poslovno leto kljub silno neugodnim razmeram s prebitkom blizu 4000 Din. Tak zaključek pa je bilo možno doseči s skrajno racionalnim gospodinjstvom in pa deloma s prenočninami. Zakaj dijakov je imel v prvem letu penzionat najvišje število 16, najnižje pa 12. Prenočila pa je v penzionatu vsega 241 oseba, ki so imele skupno 931 prenočnino. Med temi je bilo 6 družin z 21 člani, ki so bivali dalj časa o počitnicah v penzionatu in imele tudi vso oskrbo. Penzionat je nudil streho tudi 6 društvom s 83 člani. Letos je pričakovati še boljše rezultate, ker je penzionat polno zaseden. Žal pa, da letos ni

JOS. GOSAK, Teharje:

Kmetstvo nadaljevalnim šolam

Na širši odborovi seji se je razpravljalo o vprašanju, kako izvesti neko notranjo duhovno vez kmetstvo nadaljevalnih šol v zaokroženih gospodarskih notah, da bi se medsebojno popolnjevale in podpirale.

Voditelji kmet. nad. šol bi se o svojih opazovanjih, potrebah, težavah itd. obračali na praktičnega tovariša v bližini, bodisi ustno, bodisi pismeno ali celo po kroških ter bi tako skušali skupno reševati pereče probleme. Marsikatera navidezna težava bi se razjasnila, prišlo bi do poglobljenega dela, širše zasnove in do vedno večjega ter plodnejšega razmaha kmet. nad. šolstva.

Problem tega šolstva ni samo didaktičko šolski, ne sloni le na teoretičnih ugotovitvah, marveč črpa iz živega, plodnega življenja, iz katerega jemlje in kateremu daje.

Didaktički formalizem v kmet. nad. šoli je ena največjih napak; tak postopek vodi k mrtvilu in zatira v kali vse načelne tendence.

Zato so skupni razgovori, sestanki ali vsaj pismene pobude večjega pomena, kot se vidi na prvi pogled. Potrebna pa je ta vez tudi v organskem oziru, da ohranja naš medsebojni duhovni kontakt in prinaša nove opoldine misli k čim čvrstejši konsolidaciji kmet. nad. šole.

Vsi moramo biti prežeti pravilnih principov o vzgoji in pouku doraščajoče kmetске

več mogoče dati prenočnin — razen o počitnicah in daljših odmorih — ker ni prostora.

Dalje se je poudarjalo, kako velikega moralnega kakor tudi gmotnega pomena so priložnostna darila za UD. Ob raznih jubilejih in svečanostih, ob veseljih in žalostnih dogodkih se spominjamo vsaj v lastnih vrstah Učiteljskega doma.

Ob tej priliki poda tov. Hren kot upravnik založbe poročilo o stanju in razpečavanju zaloge. V tem poslovnem letu t. j. od 1. julija 1932. do 30. junija 1933. se je razprodalo: Prekmurskih pravljic 41, Šola v nebesih 66, drž. grbov 90, šol. slik Bled, Zetev, Čas in jesen 514 ter 20.109 raznih ročnih zemljevidov. Vsekakor bi lahko šole segle bolj tudi po drugih založenih predmetih in ne samo po ročnih zemljevidih. Stenske šolske slike so tako primerne in tako prvovrstno izdelane, da so pri pouku neobhodno potrebne. Razen tega imajo tako nizko ceno, da si jo lahko nabavi tudi v sedanjih razmerah vsaka šola, ker nudi UD razne ugodnosti pri poravnavi računov. — Razne v založbo ponudene predmete pa je morala zadruga odkloniti, ker v sedanjem položaju ne more preveč investirati v blago.

Po izčrpani debati poda tov. Klemenčič poročilo nadzorstva. Nadzorstvo je v dneih 27., 28. in 30. novembra podrobno pregledalo vse poslovanje zadruge. Uverilo se je, da so bili posli zadruge v tem letu res izredno obilni in množični. Našlo pa je vse v najlepšem redu. Zato predlaga tov. blagajniku kakor tudi celokupnemu upravnemu odboru razrešnico, ki je bila sprejeta soglasno.

Na dnevnem redu obč. zbora je bila tudi točka o izpremembi pravil. Po daljšem razmotrivanju pa je prišel občni zbor do soglasnega zaključka, da izprememba pravil ni potrebna, ker so tozadevne točke v pravilih dovolj jasne in prožne.

Pri slučajnostih se je sprožila misel o penzionatu za učiteljske hčerkke, ki študirajo v Mariboru. Ugotovilo se je, da je tak penzionat nujno potreben. V sedanjem domu pa je koedukacija iz raznih razlogov izključena. Na to bi se moglo misliti še le pri prizidavi, ali pa z nakupom kakega sosednjega poslopja. Toda v sedanjem času moramo žal to misel opustiti. Ako pa najde UD med učiteljstvom dovolj razumevanja ter moralne in gmotne opore, pa se more tudi ta zamisel uresničiti morda že v nekaj letih.

Nadalje se je sprožila misel, da bi se ustanovila v Mariboru Učiteljska kreditna zadruga po vzoru kreditnih zadrug drž. službencev. Vsekakor bi bila v Mariboru taka zadruga potrebna. Sklene se stopiti v stik z vsemi sreskimi uč. društvi v območju Maribora, da se zve njihovo mnenje v tej zadevi.

Razpravljale so se še nekatere zadeve glede založbe in penzionata, ter se je doseglo v vseh vprašanih popolno soglasje.

H koncu poudarja tov. Vauda, da je učiteljstvo na podeželju vse premalo poučeno o veliki važnosti in delu UD za napredek in koristi šole in uč. stanu. On sam si niti ni mislil, da je to delo tako veliko, vsestransko in tako dobro vedeno. Zato je potrebno najti pota in sredstva, da bo učiteljstvo o tem delu informirano, pa se bo še v večjo vlogo posvetilo delu za naš dom.

Tov. načelnik obljubi, da se bo tudi to po možnosti zgodilo, zlasti še, ko bo sekcija priredila po vseh sreskih učiteljskih društvih stanovsko gospodarski dan.

Nato zaključijo lepo uspešni občni zbor.

mladine, s katerimi stoji in pade vrednost te velevažne institucije med kmetiskim narodom.

Obravčamo se zato na vse ob koncu navedene tovariše poverjenike, da storijo svojo moralno dolžnost ter sami iščejo stikov s kmetiškimi šolami svojega okrožja, dajejo potrebne pobude ter se v zadevah, ki jih ne morejo sami rešiti, obračajo za pomoč na odbor.

Začasno je odbor določil naslednja okrožja s poverjeniki:

1. Prekmurje: tov. Jos. Titan v Puconcih.
2. Slov. gorice — ljutom. srez: tov. M. Wenigerholz v Središču.
3. Maribor, sreza desni in levi breg: tov. Fr. Kramer v Št. Petru.
4. Dravograd, Slovenjgradec: tov. K. Doberšek v Prevaljah.
5. Celje, Konjace, Laško: tov. Gosak, Teharje.
6. Šmarje, Brežice: tov. M. Verk, Sv. Križ pri Rog. Slatini.
7. Litija, Novo mesto, Krško: tov. L. Kolenc v Zagorju.
8. Metlika, Črnomelj: tov. I. Čekada, Sinji vrh.
9. Logatec, Ljubljana okolica: tov. I. Dolgan v Planini.
10. Kamnik, Kranj, Radovljica: tov. I. Ostanek, Vodice.